

Pradžia>Jūsų teisės>Nusikaltimų aukos>Žalos atlyginimas>Reikalavimas, kad žalą atlygintų nusikaltėlis

Reikalavimas, kad žalą atlygintų nusikaltėlis

Vengrija

Kaip galiu pareikalauti kompensacijos iš nusikaltėlio arba pasinaudoti kitomis teisių gynimo arba reikalavimų patenkinimo priemonėmis teisme (baudžiamojo proceso metu) ir kam turėčiau teikti šį prašymą?

Baudžiamojo proceso metu nukentėjusysis gali reikalauti atlyginti civilinę žalą už sužalojimą ar nuostolius, patirtus dėl nusikalstamos veikos, pirmiausia teismo procesu metu, po to, kai buvo pareikšti kaltinimai. Tokiame reikalavime galima prašyti kompensacijos, grąžinti daiktus arba sumokėti pinigų sumą. Nukentėjusysis šį reikalavimą gali pareikšti pirmosios instancijos teisme ne vėliau nei proceso stadijoje, kurioje pirmą kartą gali dalyvauti nukentėjusysis. Teismas nukentėjusiajam praneša apie tokias proceso stadijas. Jei nukentėjusysis to nepadaro, vėliau nebus priimti jokie paaiškinimai, kodėl nepareikštas reikalavimas.

Civilinis reikalavimas turi formalių elementų, kurie yra nustatyti teisės aktuose ir pagal juos yra privalomi. Jame turi būti nurodytas kaltinamasis, kuriam nukentėjusysis reiškia civilinį reikalavimą, aiškus prašymas teismui priimti sprendimą, visų pirma reikalaujama suma arba kiekis, teisė, kuria grindžiamas civilinis reikalavimas, aplinkybės, pagrindžiančios ginamą teisę ir prašymą priimti sprendimą, taip pat vykdymo būdas ir vieta tuo atveju, jei teismas priims sprendimą dėl civilinio reikalavimo esmės.

Be to, nukentėjusysis apie savo ketinimą pareikšti civilinį reikalavimą gali pranešti net ir iki kaltinimų pareiškimo, t. y. iki baudžiamojo proceso teisminio nagrinėjimo stadijos. Jei pareiškiami kaltinimai, prokuratūra nukentėjusiojo pareiškimą perduoda teismui.

Teismas priima sprendimą dėl nurodyto civilinio reikalavimo esmės baudžiamajame procese, o jeigu to padaryti negalima dėl teisės aktuose nurodytų priežasčių, civilinį reikalavimą perduoda, kad jis būtų patenkintas kitais teisėtais būdais, tačiau tokiu atveju reikalavimas negalės būti vykdomas baudžiamajame procese.

Kuriame baudžiamojo proceso etape turiu pareikšti reikalavimą?

Civilinį reikalavimą galima pareikšti po to, kai pareiškiami kaltinimai, tačiau apie ketinimą pareikšti reikalavimą taip pat galima pranešti iki tol, kol pareiškiami kaltinimai, t. y. ikiteisminio tyrimo metu.

Ko galiu reikalauti prašyme ir kaip turėčiau jį suformuluoti (nurodyti visą sumą ir (arba) atskirai nurodyti nuostolius, prarastas pajamas ir palūkanas)?

Baudžiamojo proceso kodekse nurodyti esminiai civilinio ieškinio reikalavimai, tačiau nėra nustatyta jokių specialių formalių reikalavimų.

Kalbant apie civilinio reikalavimo turinį, juo gali būti prašoma kompensacijos, grąžinti daiktą arba sumokėti pinigų sumą. Civiliniame reikalavime turi būti nurodytas kaltinamasis, kuriam pareiškiamas reikalavimas, o pareiškime turi būti pateiktas aiškus prašymas teismui priimti sprendimą. Pareiškime turi būti nurodyta reikalaujama suma arba kiekis. Kiekviename pareiškime taip pat gali būti pateiktas prašymas skirti kompensaciją pagal civilinę teisę už žalą patyrusio asmens tiesiogiai dėl nusikaltimo patirtą žalą. Reikalavime atlyginti žalą gali būti prašoma kompensuoti ne tik turto vertės sumažėjimą, bet ir pajamų praradimą ir palūkanas. Be to, civiliniame reikalavime turi būti nurodyta teisė, kurią įgyvendina nukentėjęs asmuo, ir reikalavimo pagrindas. Jei civiliniame reikalavime nėra pirmiau nurodytų trijų svarbiausių elementų, būtinų bylai išnagrinėti (nurodytas kaltinamasis, aiškus prašymas ir įgyvendinama teisė), teismas, nustatęs šiuos trūkumus, nedelsdamas perduoda reikalavimą, kad jis būtų patenkintas kitais teisėtais būdais. Nesant kitų civilinio reikalavimo elementų (reikalavimą ir įgyvendinamą teisę pagrindžiančių aplinkybių, nurodyto mokėjimo būdo ir vietos) taip pat kyla tokie patys padariniai, tačiau teismas reikalavimą perduos tik savo galutiniame sprendime, o ne iš karto, kai nustato trūkumus.

Ar yra speciali forma, skirta tokiems prašymams?

Teisės aktuose nėra numatyta tokių reikalavimų forma.

Kokius mano reikalavimą pagrindžiančius įrodymus turiu pateikti?

Teisės aktuose nėra nurodyta, kokių įrodymų reikia reikalavimui pagrįsti. Kai teismas nagrinėja ir vykdo civilinį reikalavimą, į bylos dokumentus atsižvelgiama *ex officio* nepriklausomai nuo to, ar įrodymus pateikė nukentėjęs asmuo, ar jie buvo gauti iš kito šaltinio. Įrodymų įrodomoji galia nėra nustatyta įstatyme. Bet kokie teisės aktuose nurodyti įrodymai gali būti laisvai naudojami baudžiamajame procese.

Todėl teisės aktuose nėra nustatyta, kokius įrodymus reikia pateikti civiliniam reikalavimui pagrįsti, o nustatyta, kad privaloma nurodyti civilinį reikalavimą pagrindžiančias aplinkybes.

Ar teikdamas prašymą turiu mokėti teismo ar kitus susijusius mokesčius?

Jei nukentėjęs asmuo baudžiamajame procese pareiškia civilinį reikalavimą, šiuo pagrindu reikia mokėti tik reikalavimo ir apeliacinio skundo mokesť. Tačiau tokiais atvejais nukentėjusysis turi teisę būti atleistas nuo išankstinio mokesčio mokėjimo.

Paprastai mokestis apskaičiuojamas remiantis civilinio reikalavimo objekto verte tuo metu, kai pradedamas procesas. Mokestis yra 6 % skaičiavimo pagrindo, tačiau yra ne mažesnis kaip 15 000 HUF ir ne didesnis kaip 1 500 000 HUF.

Ar galiu gauti teisinę pagalbą iki proceso ir (arba) jo metu? Ar galiu gauti teisinę pagalbą, jei negyvenu šalyje, kurioje vyksta procesas?

Nukentėjusysis turi teisę, kad teismas, prokuratūra ir tyrimą atliekanti institucija jį informuotų apie jo teises ir pareigas. Be to, jei reikalinga specialisto – teisinę pagalbą teikiančio advokato – konsultacija arba reikia parengti pareiškimą (peticiją, prašymą, pranešimą, pareiškimą dėl baudžiamojo persekiojimo ir pan.), kad būtų pradėtas procesas dėl nusikalstama veika padarytos žalos atlyginimo arba dėl nusikalstama veika pažeistų teisių ir interesų atkūrimo, valstybė pagal prašymą suteiks teisinę pagalbą teikiantį advokatą arba teisines paslaugas. Tokių paslaugų išlaidas padengia ne nukentėjusysis, o valstybė, jei nukentėjusiojo grynąjį mėnesinių pajamų dydis neviršija minimalios senatvės pensijos dydžio, o nukentėjusysis neturi jokio turto arba tokio turto naudojimas būtų neproporcingas piniginiams išmokoms, kurias būtų galima gauti naudojantis tokiomis teisinėmis paslaugomis. Nukentėjusiojo teisės nepriklauso nuo jo pilietybės ar gyvenamosios vietos.

Kada baudžiamieji teismai atmes mano reikalavimą nusikaltėliui arba atsisakys dėl jo priimti sprendimą?

Teisės aktuose nustatytais ir toliau nurodytais atvejais teismas atsisako priimti sprendimą dėl civilinio reikalavimo vykdymo baudžiamajame procese perduodamas reikalavimą, kad jis būtų patenkintas kitais teisėtais būdais. Tokiais atvejais nukentėjusiojo reikalavimas negali būti vykdomas baudžiamajame procese, o tik civiliniame procese. Tais atvejais, kai kaltinamojo atsakomybė pagal baudžiamąją teisę arba dėl baudžiamojo nusižengimo nebuvo nustatyta, nes procesas buvo nutrauktas arba kaltinamasis buvo išteisintas, teismas perduoda civilinį reikalavimą, kad jis būtų patenkintas kitais teisėtais būdais. Tas pat taikoma tuo atveju, jei civilinio reikalavimo vykdymas yra negalimas pagal teisės aktus arba jei reikalavimas buvo pareikštas per vėlai. Jei nekilnojamam turtui buvo padarytas konkretus nusikaltimas nuosavybei, o nukentėjusysis taip pat pateikė prašymą, kad būtų taikoma laikinoji priemonė ir nekilnojamas

turtas būtų nebenaudojamas, tuo pačiu metu pateikto civilinio reikalavimo negalima nagrinėti baudžiamajame procese. Civilinio ieškinio taip pat negalima vykdyti baudžiamajame procese, jei tam yra kliūčių pagal civilinio proceso teisę. Jei nukentėjusysis pateikia pranešimą dėl teisėjo arba teismo nušalinimo Civilinio proceso įstatyme nurodytais, tačiau Baudžiamojo proceso įstatyme nenurodytais pagrindais, tai gali būti laikoma tokia kliūtimi. Tas pat taikoma tuo atveju, jei dėl kito tomis pačiomis aplinkybėmis ir pagrindais grindžiamo ieškinio įsigaliojo teisiniai ieškinio pateikimo padariniai, buvo priimtas galutinis teismo sprendimas arba jei nukentėjusysis arba kaltinamasis neturi veiksnio civiliniame procese. Civilinių reikalavimų, kurių negalima vykdyti teisme, taip pat negalima vykdyti baudžiamajame procese. Jei asmuo, pateikiantis civilinį reikalavimą, nėra nukentėjusysis pagal baudžiamojo proceso teisę, jis negali pareikšti savo reikalavimo baudžiamajame procese. Be to, dėl nukentėjusiojo ir kaltinamojo civiliniame procese sudaryto susitarimo negali būti priimamas sprendimas baudžiamajame procese. Negali būti priimamas ir sprendimas dėl civilinio reikalavimo esmės, jei dėl to būtų smarkiai vilkinamas procesas arba jei tai draudžiama dėl bet kokių kitų aplinkybių. Dėl civilinio reikalavimo, kuris neatitinka reikalavimų, taip pat negalima priimti sprendimo baudžiamajame procese, todėl tokius civilinius reikalavimus teismas perduos, kad jie būtų patenkinti kitais teisėtais būdais.

Ar galiu apskųsti tokį sprendimą arba kreiptis dėl kitų teisių gynimo priemonių ir (arba) reikalavimų patenkinimo?

Civilinio reikalavimo perdavimas, kad jis būtų patenkintas kitais teisėtais būdais, nėra skundžiamas.

Civilinis reikalavimas baudžiamajame procese gali būti patenkintas keliais kitais kompensacijos būdais. Bendras jų požymis – tai, kad tokiais atvejais nukentėjusiojo reikalavimas bus vykdomas ne pagal civilinę teisę, o prokuratūra tam tikrais atvejais gali nurodyti, kad kaltinamasis esant jo sutikimui patenkintų civilinį reikalavimą, o dėl tokio vykdymo gali būti taikoma švelnesnė bausmė arba nutraukiamas baudžiamasis procesas. Visos šios priemonės priklauso prokuratūros diskrecijai, tačiau nukentėjusysis turi teisę kreiptis dėl tokių sprendimų priėmimo. Tokie sprendimai gali būti: proceso sustabdymas siekiant vykdyti tarpininkavimą, prokuroro vykdomas sąlyginis sustabdymas arba kaltinamojo ir prokuratūros susitarimas arba taikos sutartis. Tai nereiškia, kad nukentėjusysis gali įvykdyti savo reikalavimą esant tiesioginei valstybės prievartai, tačiau kaltinamasis gali būti kur kas labiau motyvuotas savanoriškai patenkinti nukentėjusiojo reikalavimą.

Jeigu teismas man priteisė žalos atlyginimą, kaip užtikrinti teismo sprendimo vykdymą prieš nusikaltėlį ir kokią pagalbą galiu gauti, kad sprendimas būtų įvykdytas?

Norėdamas užtikrinti civilinio reikalavimo vykdymą, nukentėjusysis gali pareikšti pasiūlymą dėl prevencinio kaltinamojo nuosavybės ar turto, kurį jis skolingas nukentėjusiajam, arešto net iki tol, kol dėl civilinio reikalavimo bus priimtas sprendimas baudžiamajame procese. Tai galima padaryti net prieš pareiškiant kaltinimą, jei nukentėjusysis išreiškė savo ketinimą pareikšti civilinį reikalavimą, o pareiškime yra formalių civilinio reikalavimo elementų. Tokiais atvejais teismas nurodo taikyti prevencinį areštą, o atvejais, kai delsti negalima – taikyti prevencinį areštą laikinai nurodo prokuratūra arba tyrimą atliekanti institucija. Po to, kai civilinis reikalavimas buvo patenkintas galutiniu sprendimu, nukentėjusiojo, kuris kreipėsi dėl vykdymo, prašymu teismas išduoda vykdomąjį dokumentą. Jei siekiant patenkinti reikalavimą kol kas negalima išduoti vykdomojo dokumento, tačiau nukentėjusysis, besikreipiantis dėl vykdymo, numato, kad yra pavojus, jog vėliau reikalavimas gali būti neįvykdytas, teismas nukentėjusiojo prašymu gali apsaugoti priteistas lėšas arba konfiskuoti konkrečius daiktus taikydamas apsaugos priemonę.

Paskutinis naujinimas: 11/03/2019

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos valstybės narės. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Europos Komisija neprisiima jokios atsakomybės ar teisinių įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą ar nurodomą informaciją ar duomenis. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.